

20è aniversari de l'Associació Cultural Vitraris

Aquest mes de febrer s'han complert vint anys de la constitució de l'associació Vitraris: cultura i tradició. Per commemorar aquesta fita, hem organitzat uns actes que celebrarem durant el mes de setembre i hem cregut oportú escriure un article com a recordatori de com va néixer, qui en van ser els impulsors, quines motivacions van gestar l'entitat, quines activitats ens ha ofert al llarg dels vint anys i mostrar com ha evolucionat fins a esdevenir l'associació que és avui.

L'origen

En realitat, la idea inicial era força diferent del que avui coneixem com a Vitraris. Tot va començar quan un grup de vidrencs i vidrenques, units per l'amistat i per inquietuds comunes, vam imaginar la creació d'una mena de societat gastronòmica, inspirada en les que existeixen al País Basc. La voluntat era disposar d'un espai de trobada on compartir àpats, conversa i, de tant en tant, organitzar alguna activitat de caràcter cultural.

Amb el pas del temps, però, el projecte va anar evolucionant. Abans fins i tot de constituir-se formalment com a associació, van impulsar alguna iniciativa popular espontània, com una cantada de nades als carrers del poble. La bona acollida d'aquesta primera experiència el va fer adonar que la iniciativa tenia recorregut i que podia esdevenir un projecte més ambiciós. Constituïts com a associació, podrien donar continuïtat a les activitats i, alhora, optar a ajudes i suport de les institucions.

D'aquesta manera va néixer Vitraris — Cultura i Tradició, un nom que expressava clarament els dos grans objectius de l'entitat: fomentar la cultura i preservar les tradicions de Vidreres. El terme *vitraris*, de ressonància llatina, va semblar especialment escaient perquè evocava les arrels històriques del municipi i sintetitzava l'esperit que es volia donar a l'associació.

El pas definitiu es va fer el 28 de febrer de 2006, diada del Ranxo. Aquell dia, a la sala del teatre del Casino, va tenir lloc l'assemblea fundacional del Grup Vitraris. L'objectiu de la trobada era constituir formalment l'associació, aprovar els estatuts redactats per una comissió gestora i escollir la primera Junta Directiva.

La Junta fundacional va quedar integrada per Joaquim Daban, Lúcia Daranas, Pilar Camps, Manel Soley, Joaquim Bayé, Carme Sunyer i Mercè Mateu. A l'assemblea hi van assistir un total de dinou persones, que amb la seva presència i valoracions van donar el tret de sortida a l'associació.

Les activitats

Al llarg de dues dècades, Vitraris ha desenvolupat una intensa activitat cultural, social i de descoberta del patrimoni, amb l'objectiu de promoure el coneixement, la convivència i la participació ciutadana.

Les conferències han estat una de les activitats més destacades, amb ponents de prestigi i temes molt diversos: història, arqueologia, patrimoni, música, literatura, medi ambient, salut, ètica, actualitat i compromís social. Hi han participat, entre d'altres, Arcadi Oliveras, Robert Sala, Joan Surroca, Joan Gay, Ramon Alsina i diversos especialistes vinculats al patrimoni local.

Les sortides culturals i excursions han ocupat un lloc central en la programació. S'han visitat espais emblemàtics de Catalunya i de la resta de l'Estat, com Burgos i Atapuerca, Madrid, Sant Pere de Rodes, Montsoriu, Hostalric, Breda, Caldes de Malavella, la Barcelona gòtica, l'Hospital de Sant Pau o la Casa de les Punxes. També s'han organitzat nombroses caminades i rutes per conèixer l'entorn natural i històric, especialment amb les sortides de la Xiruca Contenta, les pujades a Caulès i al castell de Sant Iscle.

Les festes populars han estat una altra constant de l'entitat, amb una especial rellevància de la Festa de Sant Joan —amb la Flama del Canigó, el sopar i la foguera—, el Tornaboda i la Festa de l'Aigua, així com la tradicional cantada de nades i el tió popular.

Vitraris també ha promogut activitats artístiques i culturals, com concerts, espectacles teatrals, musicals, recitals de poesia, sessions de màgia, cinefòrums i presentacions de llibres, mantenint sempre una oferta oberta i diversa.

L'entitat no ha estat aliena a l'actualitat social i cívica, organitzant actes solidaris, homenatges, debats i activitats de sensibilització, com el concert de músics sirians, la commemoració del desè aniversari amb una taula rodona sobre els conflictes bèl·lics i la crisi dels refugiats, o diverses iniciatives de participació ciutadana.

Malgrat la interrupció de bona part de les activitats durant la pandèmia, Vitraris va reprendre progressivament la seva programació i continuà mantenint viu el seu compromís amb la cultura, el patrimoni, la natura i la cohesió social de Vidreres.

L'evolució

L'anàlisi de les activitats organitzades per Vitraris durant aquests vint anys permet observar l'evolució d'una entitat que ha anat canviant, que s'ha adaptat a diversos moments sense perdre la seva identitat. La proposta d'activitats de l'associació reflecteix, d'una banda, una manera d'entendre la cultura oberta, participativa, compromesa amb el territori i atenta a les novetats i, de l'altra, uns eixos vertebradors bàsics que es mostren inamovibles al llarg de la seva trajectòria: l'estima pel patrimoni local, present en les reiterades sortides a espais històrics; la voluntat de divulgar coneixement a través de conferències impartides per especialistes molt diversos; la defensa de la cultura popular, i, la importància de la convivència amb la proposta d'activitats com la Xiruca Contenta, el Cinefòrum, les sortides culturals o les excursions que no només tenen un valor cultural, sinó que han contribuït a crear vincles personals entre els participants i a reforçar el sentiment de comunitat.

Vitraris 20 anys

cultura i tradició

Els primers anys: una entitat inquieta (2006-2010)

Els primers anys destaquen per una gran intensitat d'activitats i una clara voluntat d'oferir una programació diversa. Es combinen conferències, sortides culturals, excursions, festes populars i cinefòrums. Les conferències mostren una gran amplitud d'interessos: des de la música ("L'obra d'un geni", dedicada a Mozart, o l'homenatge a Tete Montoliu), fins a la història local ("140 anys del Casino La Unió", "Esbós biogràfic del vidrerenc Jaume Ferrer"), l'arqueologia ("Història i novetats arqueològiques al castell de Sant Iscle"), la ciència (Atapuerca) o qüestions socials d'actualitat, com "Un altre món", d'Arcadi Oliveres, o "Una altra visió de la grip A".

En aquesta etapa també es consoliden activitats que acabaran esdevenint tradicionals: la Festa de Sant Joan amb la Flama del Canigó, el Tornaboda, la Pujada a Caulès, les excursions de la Xiruca Contenta i el Cinefòrum.

Consolidació i arrelament al territori (2011-2015)

A partir del 2011 disminueix el nombre d'activitats anuals, però augmenta la continuïtat dels projectes que millor defineixen Vitraris.

Les sortides culturals i patrimonials guanyen protagonisme: Baix Ter, Rocabrúna i Beget, la Barcelona gòtica o les rutes dedicades a Salvador Espriu mostren un interès creixent pel patrimoni, la literatura i el paisatge.

També es reforça la vinculació amb Vidreres i el seu entorn amb activitats com la presentació del llibre *Vidreres, una mirada enrere* o la pujada a Caulès amb un taller d'herbes remeieres.

Durant aquests anys, la Xiruca Contenta, les conferències i el Cinefòrum deixen de ser activitats puntuals per convertir-se en cites estables del calendari.

Maduresa i compromís social (2016-2018)

L'any 2016 representa una fita important amb la celebració del desè aniversari de Vitraris. L'acte commemoratiu incorpora una taula rodona sobre la cobertura dels conflictes bèl·lics i la crisi dels refugiats, un tema d'abast internacional que demostra la voluntat de l'entitat de reflexionar també sobre els grans reptes del món.

En aquests anys conviuen les activitats tradicionals amb noves propostes culturals, com la visita a l'Hospital de Sant Pau, la Casa de les Punxes o el concert solidari de músics sirians.

També apareix puntualment el compromís cívic amb la recollida de signatures del manifest de la Taula de Forces Polítiques i Independentistes de Vidreres, un fet excepcional dins una trajectòria centrada principalment en la cultura.

La interrupció de la pandèmia (2019-2021)

La pandèmia de la COVID-19 trenca la continuïtat de moltes activitats. Malgrat les dificultats, Vitraris manté viva la celebració de Sant Joan i, tan aviat com és possible, reprèn les sortides culturals, com la visita a Hostalric.

Recuperació i nova etapa (2023-2026)

Els darrers anys mostren una recuperació progressiva de l'activitat. Continuen les visites culturals (Sant Pere de Rodes, Caldes de Malavella, Breda), les excursions de la Xiruca Contenta i el Cinefòrum, però s'hi incorporen nous formats relacionats amb les arts escèniques.

L'any 2026 és especialment representatiu d'aquesta diversificació, amb activitats com el concert als Jardins de Santa Clotilde, l'espectacle de màgia d'El Mago Pop, diverses propostes teatrals d'estils diferents i les conferències/recitals, que ofereix l'Ateneu.

Aquesta programació evidencia un interès creixent per les experiències culturals i artístiques compartides.

El balanç

Després de vint anys, Vitraris pot mirar enrere amb la satisfacció d'haver mantingut una activitat continuada i d'haver contribuït, modestament, a ampliar l'oferta cultural de Vidreres. Al llarg d'aquest temps ha procurat acostar el patrimoni, la història, les arts i el coneixement als veïns del poble, sempre des del voluntariat i amb la voluntat de compartir inquietuds i experiències.

Més enllà del nombre d'activitats organitzades, potser el més valuós han estat els moments compartits: les converses després d'una conferència, les descobertes fetes durant una excursió, les amistats nascudes al llarg dels anys o l'interès que moltes persones han desenvolupat pel patrimoni i la cultura gràcies a aquestes iniciatives.

També és just reconèixer una aportació discreta, però significativa: haver facilitat que moltes persones, especialment gent gran, hagin pogut continuar gaudint del teatre, de concerts, de visites culturals o d'altres activitats fora de Vidreres. L'organització de les sortides i del transport col·lectiu ha fet possible que persones que difícilment s'hi haurien desplaçat soles hi poguessin participar amb comoditat i confiança.

Aquest és, probablement, el millor llegat que pot deixar una entitat com Vitraris: haver contribuït, des de la discreció i el treball voluntari, a fer que la cultura fos una mica més propera, el territori una mica més conegut i la vida associativa una mica més rica.